

Füleki Réka¹

A hagyomány szerepe a társadalomban és a Magyar Honvédség rendszerében

The Role of Tradition in the System of Society and the Hungarian Defence Force

Absztrakt

A hagyomány szerepe értékteremtő, ugyanakkor megőrző képessége minden nemzet és közösség életében alapvető ragasztóként funkcionál. Továbbörökített, fennmaradt hagyományaink őrzik közös emlékeinket, amelyek nemzeti identitásunkat, összetartozásunkat táplálják. Modern társadalmunk nemzeti hagyományainak egy része szorosan összefonódik a Magyar Honvédség által őrzött katonai hagyományokkal, mindamelltt a szervezet, annak alakulatai önálló emlékezettel, múlttal rendelkeznek, amelyek a szolgálatot teljesítő katonák hivatástudatát, csapatszellemét erősítik.

Kulcsszavak: hagyomány, jelképek, identitás, nemzet, Magyar Honvédség

Abstract

The role of tradition, in creating value, but at the same time its capacity to preserve it, is a fundamental glue in the life of every nation and community. Our traditions, passed on and preserved, are the common memories that nourish our national identity and our sense of belonging. Some of the national traditions of our modern society are closely intertwined with the military traditions preserved by the Hungarian Defence Force, but the organisation and its units have their independent memory and history, which strengthen the sense of duty and team spirit of the soldiers who serve.

Keywords: tradition, symbols, identity, nation, Hungarian Defence Force

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, e-mail: reka.fuleki.91@gmail.com

A hagyomány fogalma, értelmezései

Létezésünk, cselekedeteink mozgatórugói az elsajátított vagy kifejlesztett rituálék, mindennapi szokások. Minden közösség – legyen az társadalom, család, baráti társaság vagy szervezet –, illetve egyén élete meghatározó alappilléreinek tekinthetők a hagyományok, amelyek ünnepek, rituálék, ceremóniák, szokások, jelképek alkalmazásával, valamint verbális szerkezetek által testesülnek meg.

A hagyomány fogalmának meghatározására több, a fogalmat érintő témákban kutató szakember próbát tett. Nyíri Kristóf *A hagyomány filozófiája* (1994) című művében etimológiai megközelítéssel kezd a kérdéskörrel foglalkozni, amely közelebb visz minket a fogalom megértéséhez. A hagyomány szó szótöve a 'hagy' ige, amelyből asszociálhatunk a hátrahagy, öröklő hagy, meghagy (megparancsol), ráhagy (rábíz) jelentésekre. Nyíri Kristóf írásában kijelenti, hogy bármely társadalom fennmaradásának fundamentális feltétele a kulturális örökség tovább örökítése, vagyis egy adott ismeret nemzedékről nemzedékre hagyományozása.² A vizsgált kérdés további értelmezésének folyamatában ezen a ponton csatlakozik be Edward Albert Shils, a Chicagói Egyetem társadalmi gondolkodással foglalkozó bizottságának jeles professzora és befolyásos szociológusa.

Edward Shils – a témát vizsgálókhöz hasonlóan – megállapítja, hogy a hagyomány szó a latin *traditio* szóból származik, amely a *tradere* igéből képződik, s jelentheti valaminek az átadását, vagy feladást is. Az átadás jelentést megragadva Shils megállapítja, hogy a hagyomány – legyen az tárgyi vagy szellemi továbbadott érték – nem más, mint az őseinktől örökölt és az utódainkra átruházott, hagyományozott örökség.³ Shils kinyilatkoztatja *Tradition* című művében, hogy hagyománynak azt nevezzük, ami legalább három (rövid vagy hosszú) nemzedéken átível, fennmarad.⁴ E kinyilatkoztatásra támaszkodva megállapíthatjuk, hogy a közös hagyományoknak nemzetépítő ereje van, ami a közös emlékezetből ered és a közös identitást táplálja.

A jelenben megfigyelhető hagyomány – tér, épített környezet, ruházat stb. – felfogható egyfajta kulturális utazásként. Bihari Nagy Éva a vizsgált téma kapcsán kijelenti, hogy a „nemzedékeken át létrehozott közösségi hagyomány összeköt a múlttal és segít eligazodni a jelenben”.⁵ Az azonos hagyományokat, ezáltal azok jelentőségét ismerő emberek egy közösséget alkotnak, azonos értékek, normák hatására szoros köteleket alakítanak ki, ami egyaránt kihat mindennapjaikra és a kiemelt napok, ünnepek során megfigyelhető viselkedésükre is.

A hivatkozott kutatók megállapításai megerősítésére és alátámasztására hivatkozom a *Magyar néprajzi lexikon* „hagyomány” szócikke alatt álló megfogalmazást, amely szerint hagyomány nem más, mint

„a közösségi magatartásformák és objektivációk nem örökletes programja, a kultúra invariáns-rendszere, a kultúra grammatikája. A hagyomány jelenléte emberi közösségek létének feltétele; az élők világában egyedül emberi közösségek sajátja, amennyiben ezek

² NYÍRI 1994.

³ ALEXANDER 2016.

⁴ SHILS 1981.

⁵ BIHARI–BARTHA–KEMÉNYFI 2015: 5.

élettevékenységét a genetikai kódokban rögzített programokon túl olyan szimbolizált jelrendszerek irányítják (pl. a nyelv), amelyek a megtanulás-elsajátítás folyamatában válnak a különféle típusú (szociális, etnikus) közösségek tagjainak birtokává, szervezik ezek viselkedését. A hagyomány nem egyéb tehát, mint e szimbolizált jelrendszerek összessége”.⁶

A magyar nemzet emlékezetét nagyban meghatározzák a 20. század fordulópontjai által hozott ideológiai változások; bemutatására az államalapítás ünnepét, valamint az azzal egybeforrott tisztavatás eseményét emelem ki példaként, mivel a két esemény egyaránt jelentős szerepet tölt be a civil társadalom és a honvédség szervezetében. A Horthy-korszak legmeghatározóbb, központi szerepet betöltő ünnepe a kormányzó által folytatott revíziós politika tekintetében Szent István király és az államalapítás napja volt. Az első világháború eseményei, a trianoni békeszerződés aláírása után a közhangulat megváltozott, ami érzékelhető a *Pesti Hírlap* 1920. augusztus 20-ai számának címlapján közölt, Szent István napjára emlékező cikk hangvételében. Az 1920-as évek elejét főként a gyász jellemezte, amely egyszerre öltött személyes jelleget, hiszen sokan veszítették el szeretteiket a háború frontjain, valamint össznemzeti szinten is érzékelhető volt, mivel a békeszerződés értelmében az ország nemcsak a lakosság számában, de területben is megfogyatkozott. Családok szakadtak szét az újra rajzolt országhatár következtében.⁷

A Rákosi-korszak kezdetével és a Szovjetunióval való politikai kapcsolatfelvétel eredményeképpen nemzeti ünnepeink átalakultak, jellegük megváltozott. Az államalapítás ünnepe, augusztus 20-a, amely ez idáig kiemelt fontosságú egyházi és állami ünnep volt, háttérbe szorult, 1945–1949 között nem számított állami ünnepnek, valamint 1948-tól az új kenyér ünnepeként jegyezték. 1950-től az államalapítás ünnepét törvény szerint ismét állami ünnepné nyilvánították, ám annyi módosítást tettek, hogy nem a sokéves hagyomány szerint tartották nyilván, hanem 1989-ig a Népköztársaság Alkotmányának napjaként rendezték meg. Ezzel az intézkedéssel a Szent István királyunkról alkotott emlékezetet, történelmi tetteinek ideológiai jelentőségét igyekeztek elhalványítani.⁸

Jelen tanulmány arra tesz kísérletet, hogy a teljesség igénye nélkül felsorakoztassa a magyar társadalom és a Magyar Honvédség szervezetének egyaránt fontos, valamint azonos értéktartalommal rendelkező hagyományokat. Tradícióinkon nyugvó közös értékeink, identitásunk csakis abban az esetben örökíthetők tovább az elkövetkező nemzedékeknek, ha közös emlékeken nyugszanak. A hagyomány és az emlékezés közötti összefüggés értelmezéséhez segítségül hívom többek között Jan Assmann német származású egyiptológus és vallástörténész kulturális emlékezetéről íródott művét, hiszen a hagyományok követése tart össze egy nemzetet, ami a közös emlékezen alapul.

⁶ Hagyomány szócikk: <https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-898.html>

⁷ *Pesti Hírlap*, 1920. augusztus 20. 2.

⁸ GYÁNI 2007: 95–97.

Hagyomány és emlékezet kapcsolata a társadalom szintjén

A hagyomány, más néven traditum kulturális folytonosságként értelmezhető, amelyben több – Edward Shils szerint legalább három – generáción át fennmarad. Annak értelmében, hogy hagyományról beszélhessünk, elengedhetetlen az azt konzerváló kultúra megléte, amely a közös értékeken, emlékezetben osztozó közösség által jön létre. Egy kultúra identitása alatt pedig a közösség által egyformán ismert és azonos jelentéssel rendelkező szimbolikus jelrendszerek összességét értjük. „A szimbólumok közvetítői voltak annak a szerves kultúrának, amelyben megszülettek, és amelyben eredeti jelentésüket elnyerték. [...] az elődök által megőrzött tapasztalatokból, a régi hagyományokból minden következő társadalom fontos igazodó normákat tudott meríteni, amelyeknek közösségformáló ereje vitathatatlan volt.”⁹

A hagyomány és az emlékezet fogalma, amint látjuk, szorosan összefonódik, szinte elkülöníthetetlen egymástól, lévén mind a két jelenség a múltból eredezik, valamint egy közösség tartja életben az írásos és íratlan formában fennmaradt múltat. Jan és Aleida Assmann kultúratudományi írásaiban az emlékezet *kommunikatív és kulturális* megjelenési módjait vizsgálják, fokozottan figyelembe véve azok rituális és mitikus emlékezeti formáit. Az assmanni megállapítás értelmében a „társadalmi hovatartozás tudata, amit »kollektív identitásnak« nevezünk, a közös tudásban és emlékekben való osztozáson alapszik”.¹⁰ A hagyományok fennmaradásának vizsgálata során felmerül a kérdés, hogy „kik vagy mik” tekinthetők az emlékek hordozóinak? Ki dönti el, mire kell, és mire nem kell emlékeznünk? Hogyan változnak meg egyes hagyományaink, emlékeink?

A hagyomány, az emlékezet és az emlékezés közötti viszonyrendszer vizsgálata során kiemelendő a politikai jellegű emlékművek és műemlékek megjelenése, azok szerepe. Egy emlékmű – legyen az vallási, politikai, történelmi jellegű – emléket állít a múltnak, megőrzi a megjelenített személyhez, eseményhez kötődő emléket. A fizikai térben való elérhetősége által az emlékmű biztosítja a megőrkített történelmi momentum köztudatban, valamint a nemzedékek emlékezetében való fennmaradását. A hagyományteremtés, a későbbiekben pedig a hagyomány ápolása szempontjából az emlékhelyek kiemelkedő szerepet töltenek be, mivel a nemzeti identitás ősi szimbólumait teszik elérhetővé az utókor számára. „Sok szobornál a közelmúlt és a magyar történelem egy hősi pillanata kapcsolódik össze történelmi párhuzamot vonva.”¹¹ A műemlékek állítása a történelemből kiragadott heroikus momentumok megjelenítése mellett nemzeti ünnepekhez is kötődik.

A társadalom és a honvédség közös emlékezetét és hagyományait vizsgáló kutatás szempontjából releváns kapocsként az ünnepeket tekintem mérvadónak. A feltett kérdések megválaszolására tett kísérletem során Andreas Bimmer német folklorista megállapítását veszem alapul, amely szerint az ünnepek két fő csoportra oszthatók: közösségi ünnepre és egyéni ünnepre.¹² A bennünk élő nemzeti múlt, és az azt tápláló hagyományok leginkább az állami és nemzeti ünnepek alkalmával érvényesülnek,

⁹ KANYÓ-LÖWI 2021: 103.

¹⁰ ASSMANN 2018: 142.

¹¹ FOOTE – TÓTH – D. ÁRVAY 2001: 141.

¹² BIMMER 1977: 38–48.

nyernek teret, valamint emelkednek ki mindennapjaink közül. Ahogyan azt megállapítottuk, az emlékeket társadalmi csoportok konstruálják, ennek értelmében a csoport hivatott meghatározni, mit tekintünk „emlékezetre méltó” eseménynek, illetve adott esemény milyen formában maradjon fenn a kollektív emlékezetben, valamint az utókor számára. Ezen a ponton mindenképp kiemelem, hogy a hagyomány, az emlékezés és a történelem nem fedik egymást teljes mértékben, mivel a világban tapasztalható változások állandó hatással vannak azok értelmezésére az éppen uralkodó eszme rájuk gyakorolt hatásának köszönhetően. A hagyományt hordozó elemek magukon viselik az őket alakító történeti folyamatok nyomait is.¹³

Napjaink ünnepi kultúráját tanulmányozva megfigyelhetjük, hogy Magyarországon az ünnepeket két fő csoportba sorolhatjuk: vallási és történelmi eseményekhez köthető ünnepnapok alkalmával emlékezünk. Ezen a ponton fontosnak találok megjegyezni, hogy az elmúlt száz évben ünnepnapjaink számát, s ezzel együtt a közösség számára meghatározott nemzeti identitást determináló emlékeket az adott politikai hatalom határozza meg, vagyis úgynevezett irányított emlékezés megy végbe.

A vallási ünnepek háttérbe szorulásának eredményeképpen a hangsúly az érték-megőrzés szempontjából fontosnak vélt ünnepekre helyeződik át. Elsősorban azok a múlt szempontjából jeles napok kerülnek a kalendáriumba, amelyek valamilyen közös trauma által vagy politikai és/vagy katonai szempontból vizsgálva történelmünk azon pontjaihoz kötődnek, amelyek magyarságtudatunkat, nemzeti identitásunkat erősítik. Jeles napjaink alkalmából több ízben megemlékezünk nem csupán társadalmi, de katonai szempontból is kimagasló eseményekről, amelyek nemzeti összetartozásunkat erősítik. Az állami – és nemzeti ünnep alkalmából szervezett – megemlékezést minden esetben katonai tiszteletadással hajtják végre, ami lehetőséget teremt a civil társadalom és Magyarország fegyveres ereje közötti kapcsolatfelvétellel, a szervezet presztízsének erősítésére.

A Magyar Honvédség viszonya a hagyományokhoz, az emlékezethez

A Magyar Honvédség és a Honvédelmi Minisztérium számára egyre inkább kiemelt feladatként jelenik meg a katonai hagyományok ápolása, felélesztése, továbbá a katonai szervezeten túl, mindezeknek a köztudattal való megismertetése, ami egyben a szervezet presztízsének erősítésére is szolgál. A Magyar Honvédség a 2012–2021 közötti időszakra elfogadott humán stratégiájában kijelenti, hogy a szervezet megtartóerejének kiépítése céljából „a katonai pálya megtartó- és vonzerejét a hagyományos katonai értékeket és a teljesítményt elismerő, társadalmi megbecsülést nyújtó, kiszámítható és tervezhető életpálya és pályakép”¹⁴ biztosítása elengedhetetlen feladat. A Honvédelmi Minisztérium által előirányzott elvek lehetővé teszik a hivatásos és a szerződéses állomány számára, hogy a gazdag hadtörténeti múltunkra támaszkodva, az egykoron kimagasló ezredek hagyományainak felelevenítése és ápolása révén olyan egységes

¹³ KANYÓ 2021: 113–124.

¹⁴ 79/2011. (VII. 29.) HM utasítás, 1. melléklet.

testületi szellemet alakítson ki, amely a katonai értékekre épülő, szilárd alapokon nyugvó szervezeti kultúra kialakulását segíti elő.¹⁵

A katonai hagyományok ápolása lehetővé teszi kulturális értékeink megjelenítését, aminek pozitív hatása van a honvédség nemzeti jellegének fenntartására, erősítésére, valamint a társadalom részéről a pozitív megítélés erősítésére. A 21. század gyorsan változó világában felmerülhet a kérdés, hogy melyek azok az értékek, amelyeket feltétlenül ki kell emelnünk, meg kell óvnunk, vagyis meg kell fontolni, hogy a múlt eseményeiből mire és hogyan szeretnénk emlékezni, a jövő generációja számára mely, a magyarságtudathoz szorosan kötődő eszméket tartunk fontosnak.

A Magyar Honvédség katonai öröksége alapvetően két formában jelenik meg: nemzeti megemlékezések alkalmával, a történelem jeles eseményeit kiemelve a társadalommal közösen végrehajtott megemlékezés alkalmával, valamint kizárólag katonai szintű tiszteletadás során. Az emlékezés útján felelevenített hagyományok az állami és nemzeti ünnepek alkalmával a társadalommal együtt zajlanak, míg alakulati szinten egy bensőségesebb múltidézés részesei lehetnek a jelenlevők. A csapatszintű ünnepi megemlékezések lehetővé teszik a csapathagyományok kialakítását, valamint a csapatszellem erősítésére is pozitívan hatnak. A hagyományok megjelenítési formái közé tartoznak az emlékhelyek, emlékszobák, amelyek az alakulatok saját vagy jogelődjek, vagy esetlegesen a helyőrség történetének szempontjából kiemelkedő tárgyi emlékek kiállításával teszik elérhetővé az érdeklődők számára a katonai értékekkel való megismerkedést.¹⁶

Az emlékezés a hagyományok felelevenítésére szolgál, ami lehetővé teszi a társadalom különböző rétegei és csoportjai között a kommunikáció egy azon fajtáját, amelyhez nem szükségesek szavak. Amennyiben a katonaság, jelen esetben a Magyar Honvédség szervezetét a társadalom kicsinyített másának tekintjük, megállapíthatjuk, hogy azonos alappillérekre épül, amelyek a hagyományok és a szokások. A katonai tradíció fogalma az egyenruhás élet minden területére kiterjed; a különböző katonai gyakorlatok, az egyenruha, a díszlépés, de akár a katonai zene is összeköti a szervezet tagjait, akik a közös értékrendszer révén közel azonos tapasztalatokat birtokolnak.

A magyar katonai örökség gondozásának tekintetében Szabóné Szabó Andrea megfogalmazza a csapatnévadás, a névadó emléke őrzésének, a fegyvernemi és a csapatünnepek, a csapattörténet gondozásának, valamint a katonai szimbólumok őrzésének kiemelt fontosságát, amelyek a katonai eszmeiség, a hivatástudat nemzeti identitást erősítő tendenciájának megjelenését segítik elő.¹⁷ A Szabóné által megfogalmazott területek egyfajta irányadóként szolgálnak, amelyek a múlt eredményeit, neves eseményeit, személyeit elevenítik meg, ezáltal biztos alapot, támaszt jelentenek a változásokban bővelkedő világunkban, viszont fontos leszögezni, hogy nem megkövesedett eszmékként vannak jelen, hanem alkalmazkodnak az uralkodó politikai ideák által diktált nézetekhez.

Jelenkori katonai hagyományainkat, kulturális emlékezetünket nagyban befolyásolja a 20. század turbulens történelmi eseményei, s az olykor gyorsan változó politikai berendezkedés. 1918 után, a 20. században végbement többszöri rendszerváltozás

¹⁵ JOBBÁGY 2010: 155–156.

¹⁶ Katonai hagyományápolás Szabadszálláson, lásd: <https://hnyk.hu/index.php?r=StaticPage/View/18>

¹⁷ SZABÓNÉ SZABÓ 2000.

hatására a korábbi hagyományok több ízben újraértelmeződtek, esetlegesen megszakadtak; 1919-ben, 1920-ban, 1945-ben, 1948-ban és 1990-ben, az aktuális politikai nézeteknek megfelelően gyökeresen új alapokon kezdődött meg a haderő szervezése és ezzel egy időben a hagyományok ápolása. Ez a többszöri újjászerveződés a katonai identitás, a katonai hivatás instabilitását okozta. A korábbi stabilitás fellazult, a gyors ütemű változásokra való reagálás részben valósulhatott meg, ezáltal állandó identitás-keresés lépett fel, amelyre az 1989–90-ben végbement rendszerváltást tekinthetjük megoldásnak.

A Magyar Honvédség szervezetébe való integráció, valamint a hivatás iránti elköteleződés szempontjából mérföldkőnek tekinthető a tisztavatás eseménye, amelyet tradicionálisan az államalapítás napján, augusztus 20-án rendeznek meg. Az első kibocsátóünnepségre a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémián, 1887-ben került sor.¹⁸ Az avatások ceremóniarendje évről évre hasonlóan alakult, az ünnepség rendjében csupán kisebb változások figyelhetők meg. Annak ellenére, hogy a tisztavatás a Horthy-korszakban rangos társadalmi eseménynek számított, mivel a kormányzó rendszerint részt vett rajta, mégis megőrizte úgymond családias jellegét, mivel az avatási ünnepségre a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia kertjében – mai nevén Orczy-kert – került sor. Az évek során több helyszínen tették le a végzős hallgatók a tiszti esküt; a Parlament előtti Kossuth téren, valamint a Hősök terén.¹⁹ Ez a nagy jelentőségű katonai hagyomány 1969-ben vált valódi társadalmi eseménnyé, amikor is a fiatal tisztek első ízben tettek fogadalmat az ország színe előtt a Kossuth téren. A ceremónián részt vettek az akkori állami és pártvezetők, a katonai felső vezetés és a civil lakosság is.²⁰

A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium által 1943-ban kiadott *Alapképzés szabályzat*ban előirányozott eszme a hasonló események alkalmával az alábbiak szerint rendelkezik a civil társadalom és a fegyveres erők érintkezéséről: „290. Minden díszelés legyen mély jelentőségű, felemelő katonai ünnep. Ha úgy adódik, a társadalom és a haderő ünnepélyes találkozása.”²¹ Annak ellenére, hogy a szovjet típusú államberendezkedés gyökeresen megváltoztatta ünnepeink jellegét, ideológiai gyökerét, a Magyar Köztársaság alkotmányának 20. évfordulója alkalmából szervezett ünnepségsorozat részeként megjelenő nyilvános katonai kibocsátóceremónia megőrizte a korábban megnevezett rendeltetését. Lehetőséget biztosított a társadalom és a honvédség közelítésére, a közös emlékezet kialakítására, valamint azok elmélyítésére.

A 20. századra jellemző többszöri átszerveződés okán, a katonai identitásban észlelhető törések esetleges kezelésére megoldásként szolgálhat a hagyományokhoz való tudatos visszatérés, valamint azok generációs öröklődésének előtérbe helyezése. Ennek kapcsán emelem ki Tóth Gergely katonai hagyományörzésről szóló írását, amelyben a szerző megállapítja, hogy az eltérő haderőkben a katonai alakulatoknak, azok egy-egy történelmileg kiemelkedő hadrendi számának, valamint az ahhoz kapcsolódó hagyományoknak a megtartása mennyire fontos szerepet tölt be. Ezek a hagyományok emelik az ott szolgálatot teljesítő állomány tagjainak önbecsülését,

¹⁸ RADA 1998: 70.

¹⁹ BALATONI 2020.

²⁰ *Népújság*, 1969. 20(193), 1.

²¹ BACHÓ-SZINAY 1943: 133.

büszkeségét, hozzájárulva a csapat harcértékének fokozásához.²² A szerző továbbá rámutat a hagyomány Shils által megfogalmazott nemzedékeken átörökített szerepére, amelyet a katonacsapadatok szempontjából ismertet. Rávilágít az azonos hadrendi számhoz, alakulathoz való tartozásban rejlő büszkeség és pozitív önértékelés fontosságára, amely tovább mélyíti a hivatás iránti elköteleződés érzetét.²³

Összegzés

Társadalmi és nemzeti identitásunk, magyarságtudatunk leginkább az állami és nemzeti ünnepeink alkalmával kerül reflektorfénybe. Adott rendezvény alkalmával megemlékezünk a múlttól, párhuzamot vonunk történelmünk és a jelenkori meghatározó események között, ezáltal a közösen őrzött kulturális emlékeinket felidézünk, valamint mai köntösbe öltöztetjük azokat. A kollektív emlékezés, valamint a kiemelkedő történelmi eseményeinkben gyökerező hagyományaink megidézésének eszközei az emlékművek, amelyek megőrkítik és magukba zárják nemzeti múltunkat, annak érdekében, hogy az emlékezés folyamatát megkönnyítsék az eseményen részt vevők számára.

Az effajta közösen végrehajtott emlékezéshez segítségül hívunk megannyi szimbólumot és jelképet, ami a kollektív emlékezet továbbörökítését, valamint bevésoedését segíti. A folyamathoz segítséget ad az esemény periodikus jellege, hiszen nem múlik el úgy naptári év, hogy ne emlékeztünk volna például az aradi vértanúkra, a márciusi ifjakra vagy államalapító Szent István királyunkra. Jellegét tekintve minden központi megemlékezés ismétlődőnek tekinthető, mivel a naptárban törvényileg rögzített nap köthető hozzá, illetve a rendezvény levezetési tervének szemszögéből megfigyelve maga a program sem, vagy csak kis mértékben változik.

A többszöri szervezeti kultúraváltás törést idézett elő a magyar honvédség identitásában. A magyar katonai gyökerekhez való visszatérés hosszú folyamat, amelyben a magyar katonai értékekhez és tradíciókhoz köthető megemlékezések és ünnepnapok egyértelműen jótékony szerepet töltenek be. A múlt megidézésében, a szimbólumok megjelenítésében a Magyar Honvédség szerepvállalása elengedhetetlen, mindenképpen kiemelendő. A hierarchikus rendben létező zárt szervezet a saját hagyományai, a csapathagyományok ápolása mellett kimagasló szerepet vállal a magyar nemzeti értékek és szimbólumok megjelenítésében, nemzeti hagyományaink ápolásában, köztudatban való megtartásában, ami jótékonyan hat nem csupán a pálya iránti elköteleződésre, de a társadalmi elfogadottság és az integrálódás szempontjából is elengedhetetlen momentum.

²² TÓTH 2018: 140.

²³ TÓTH 2018: 140.

Irodalomjegyzék

- 79/2011. (VII. 29.) HM utasítás „a Magyar Honvédség humánstratégiája a 2012–2021. közötti időszakra” kiadásáról, 1. melléklet. Online: [https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A11U0079.HM&targetdate=&printTitle=79/2011.+\(VII.+29.\)+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&getdoc=1](https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A11U0079.HM&targetdate=&printTitle=79/2011.+(VII.+29.)+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&getdoc=1)
- ALEXANDER, James (2016): A Systematic Theory of Tradition. *Journal of the Philosophy of History*, 10(1), 1–28. Online: <https://doi.org/10.1163/18722636-12341313>
- ASSMANN, Jan (2018): *A kulturális emlékezet – Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrában*. Budapest: Atlantisz.
- BACHÓ László – SZINAY Béla (1943): *M. Kir. Honvédelmi Minisztérium, Alapképzés szabályzat*. Budapest: Stádium S. R.
- BALATONI Kitti (2020): A tisztavatás hagyományai. *Honvédelem.hu*, 2020. augusztus 19. Online: <https://honvedelem.hu/hirek/a-tisztavatas-hagyomanyai.html>
- BIHARI NAGY Éva – BARTHA Elek – KEMÉNYFI Róbert (2015): *Műveltség és hagyomány*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.
- BIMMER, Andreas (1977): Typisierung gegenwärtiger Feste. *Hessische Blätter für Volks- und Kulturforschung*, N. F. 4. 38–52.
- FOOTE, Kenneth E. – TÓTH Attila – D. ÁRVAY Anett (2001): Emlékezés, nemzeti identitás, politikai emlékművek rombolása. *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve: Studia Historiae Literarum et Artium*, 3. Szeged: Móra Ferenc Múzeum, 138–163.
- GYÁNI Gábor (2007): *Relatív történelem*. Budapest: Typotex.
- JOBBÁGY Zoltán (2010): A csapathagyományok és a katonai hagyományok közelítésében rejlő lehetőségek a Magyar Honvédség megtartó erejének növelése érdekében. *Sereg Szemle*, 8(1), 155–159.
- KANYÓ Mária (2021): A társadalom „szövetét” alkotó jelképi kultúra mint a közösséget integráló kötőanyag. *Hadtudományi Szemle*, 14(1). 113–124. Online: <https://doi.org/10.32563/hsz.2021.1.8>
- KANYÓ Mária – LŐWI Ildikó (2021): A szimbólumok egyetemes értékmegőrző szerepe. *Hadtudományi Szemle*, 14(2), 101–114. Online: <https://doi.org/10.32563/hsz.2021.2.8>
- Népújtság*, 1969. 20(193), 1. Online: https://library.hungaricana.hu/hu/view/HevesMegyeiNepujstag_1969_08/?pg=150&layout=s
- NYÍRI Kristóf (1994): *A hagyomány filozófiája*. Budapest: T Twins. Online: <https://mek.oszk.hu/09800/09808/>
- RADA Tibor (1998): *A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története (1830–1945)* I. kötet. Budapest: Gálos-Nyomdász Kft.
- SHILS, Edward (1981): *Tradition*. Chicago: The University of Chicago Press.
- SZABÓNÉ SZABÓ Andrea (2000): A Magyar Honvédség arculati elemei. *Hadtudomány*, 10(3), 107–113. Online: www.mhtt.eu/hadtudomany/2000/3_12.html
- TÓTH Gergely (2018): Katonai hagyományörzés a honvédség társadalmi kapcsolatainak szolgálatában. *Honvédségi Szemle*, 14(6), 140–153.